

Etik i omsorgsarbetet

Erik Blennberger

Institutet för organisations- och arbetslivsetik (IOA)

Ersta Sköndal högskola

Värderingsförändringar och etik

Några reflexioner och påståenden

Om jag mötte mig själv som jag var för 10, 20, 30 år sedan? Vad skulle "jag" vara oense om?

Vad blir jag moraliskt upprörd över?

Förändringar i fråga om moral/etik? Handlar det om utveckling/framsteg, förfall, pendelrörelse?

Trygghet & stabilitet Frihet & självbestämmande

Stå ut! Var lycklig! Lätthet och humor!

Sköt dig! Utveckling, karriär, entreprenörskap!

Ökad social rörlighet. Nya former för ansvarstagande.
Uppmärksamhet på djur, dygder, bemötande ...

Människans värde – central för all omsorg

Människovärdesprincipen: Människans värde är ... högt, lika, obetingat/givet med livet & överordnat djurens värde.

Ur FNs förklaring om de mänskliga rättigheterna, Art 1

Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De är utrustade med förnuft och samvete och bör handla mot varandra i en anda av broderskap.

Ur Regeringsformen (RF 1 kap, 2 §):

Den offentliga makten skall utövas med respekt för **alla människors lika värde** och för den **enskilda människans frihet och värdighet**.

Etiska värden och normer i omsorgen – utöver människovärdesprincipen

- **Värdighet – ett värdigt liv**
- **Självbestämmande, inflytande, delaktighet**
- **Livskvalitet, välbefinnande**

**Varför värdighet, självbestämmande, livskvalitet
etc?**

Humanitet? Solidaritet? Rättigheter?

BEMÖTANDE och
ETISK GRUNDPRINCIP FÖR
OMSORG

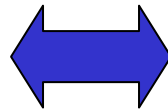
Grundprincip, nyckelord för den andra & bemötande

Grundprincip	Humanitet, generositet, barmhärtighet	Solidaritet	Mänskliga rättigheter
Nyckelord för den andra	Medmänniska, vår nästa	Samhörig, förbunden, kamrat, vän	Människa, medborgare
Bemötande	Vänlighet, empati som medkänsla	Jämlikhet, vänskaplighet, (sympati)	Respekt, artighet, empati som upmärksamhet

Bättre eller sämre bemötande?

Pessimistisk – optimistisk tolkning?

**Hårdnande
samhällsklimat &
ökad likgiltighet!**

**Vänligare,
mer avspänd &
jämlig inställning**

- Vilken tolkning - över tid - gör jag utifrån hur jag själv har blivit och blir bemött?
- Vilken tolkning ger mitt egen bemötande - professionellt och personligt - skäl för?

Förslag till grundinställning & bemötanderepertoar

- **Respekt: Artighet, hänsyn, saklighet & tydlighet**
- **Jämlikhet (trots asymmetrin i relationen)**
- **Empati som uppmärksamhet – lyhördhet**
- **Empati som medkänsla**
- **Vänlighet & generositet**
- **Bejakelse, inkludering & tillit**
- **Stöd & uppmuntran**
- **Kritik & konfrontation (?)**

Etik inom omsorgen: Vilket ansvar har jag/vi (i en viss roll) och vilken slags person(er) bör jag/vi vara?

Frågor om: etisk/moralisk kompetens,
karaktär, dygder, etisk mognad, integritet

Kan vi utvecklas etiskt? Hur?

Vilka förebilder har vi?

Aristoteles (d 322 f Kr) dygdelista

Dumdristig	Modig	Feg
Omåttlig	Måttfull	Insensibel
Slösaktig	Frikostig	Snål
Vulgär	Storslagen	Lågprofilerad
Inbilsk	Stolt	Försagd
Karriärlysten	Ambitiös	Lat
Lättretlig/vresig	Tålmodig/godlynt	Andefattig
Skrytsam	Uppriktig	Blygsam
Pajasaktig	Spirituell	Tråkig
Inställsam	Vänlig	Gnällig
Avundsjuk	Empatisk	Skadeglad

Dygder enligt Paulus (d ca 65)

Kärlek, innerlig medkänsla, glädje,
frid, mildhet, vänlighet, ödmjukhet,
godhet, trofasthet, tålamod,
självbehärskning m fl

”Tro, hopp och kärlek ... störst av dem är kärleken.”

Benjamin Franklin 1706-90

(från 1784:)

Måttlighet, tystlåtenhet, ordning,
beslutsamhet, sparsamhet,
arbetsamhet, uppriktighet, rättvisa,
hovsamhet, snygghet, lugn, kyskhhet,
ödmjukhet.

Franklins modell för moralisk självuppfostran

Dygd & dag	Må	Ti	On	To	Fr	Lö	Sö
Måttlighet							
Tystlåtenhet							
Ordning							
Beslutsamhet							
Sparsamhet							
Arbetsamhet							
Uppriktighet							
Rättvisa							
Hovsamhet							
Snygghet							
Lugn							
Kyskhet							
Ödmjukhet							

Aktuella dygder & ideal – några förslag:

Ärlighet, rättkänsla & mod, civilkurage

Effektivitet & flexibilitet: Ta ansvar! Jobba hårt! Uppdatera dig!

Vänlig & jämlik stil – med tolerans & samförståndsanda

Medkänsla, humanitet & solidaritet med utsatta personer

Individualitet, ”personlig utveckling”, autenticitet & reflexivitet:

Var dig själv & ha självinsikt! Förverkliga dig själv ... gärna med andra! Var omprövande & självkritisk! (Ironi som livshållning?)

Humor & kreativitet

Miljömedvetenhet: Hänsyn till djur & natur! Sortera sopor!

Esteticism & kroppsobservans:

Inredning, design & mode! Motion & stil! (”Gör om mig!”)

Kalorisnålt & fiberrikt – men med gourmetkänsla!

socialarbetare

Ur Akademikerförbundet SSRs etiska kod för
socialarbetare

- mod/civilkurage
- rättskänsla
- balanserat omdöme
- empati – lyhördhet
- vidsynthet & tolerans
- integritet
- respektfull, jämlik & vänlig grundhållning till andra

Personlighetsdrag med en etisk dimension

Ur Akademikerförbundet SSRs etiska kod för

- ansvarstagande socialarbetare
- kritisk självinsikt
- kreativitet
- samförståndsvilja & samarbetsförmåga
- självständighet
- saklighet & tydlighet
- social kompetens
- noggrannhet
- humor